

ส่วนที่ 9

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัด

จังหวัดอุตรดิตถ์

ประวัติความเป็นมา “จังหวัดอุตรดิตถ์”

คำขวัญจังหวัดอุตรดิตถ์

"เหล็กน้ำพี้ลือเลื่อง เมืองลางสาดหวาน"
"บ้านพระยาพิชัยดาบหัก ถิ่นสักใหญ่ของโลก"

ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

ในสมัย ๓๗๗ จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อราว พ.ศ. 2483 ดำริให้มีการ ออกแบบทำตราประจำจังหวัดต่าง ๆ ขึ้น เพื่อใช้เป็นสัญลักษณ์และนำเสนอปูชนียสถานปูชนียวัตถุ ที่สำคัญ ๆ ของแต่ละจังหวัดให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางขึ้น ดังนั้น จึงได้นำรูปพระแท่นศิลาอาสน์ ซึ่งเป็น โบราณสถานคู่บ้านคูเมืองของอุตรดิตถ์ มาผูกติดลวดลายเป็นตราประจำจังหวัด ตราประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ ออกแบบครั้งแรกโดยพระพรหมพิจิตรเขียนลายเส้นโดย นายอุณห์ เศวตมาลย์ โดยทำเป็นรูปมณฑป ประดิษฐาน พระแท่นศิลาอาสน์ ต่อมาทางราชการให้เพิ่มเติมรายละเอียดโดยทำรูปครุฑ ซึ่งเป็นตราแผ่นดิน และลวดลายกนกมาประกอบไว้ พร้อมทั้งเพิ่มตัวอักษรอุตรดิตถ์เข้าไปในตราด้วย

ธงประจำจังหวัดอุตรดิตถ์

มีลักษณะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 120 เซนติเมตร ยาว 180 เซนติเมตร มีพื้นสีแสด คาดแถบ สีม่วงแก่ ขนาด 70 เซนติเมตร 2 ริ้วตัดผ่านกลางผืนธง เป็นรูปกากบาทและตรงกลางผืนธง จะมีเครื่องหมาย

สรรพคุณ

ราก แก้ไข้ แก้ไข้พิษเชื้องซึม แก้พิษไข้ กล่อมโลหิต บำรุงโลหิต คุมธาตุ แก้เสมหะเพ็อง
แก่น บำรุงโลหิต กล่อมโลหิต แก้เสมหะเพ็อง คุมธาตุ แก้กะษัย
ใบ ทำให้ฝีสุกเร็ว พอกแผล แก้ผดผื่นคัน
ยาง แก้โรคท้องเสีย แก้โรคปากเปื่อย แก้ปากแตกกระแหง

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ต้นสัก ต้นไม้ประจำจังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ต้นที่ยังอ่อนอยู่มีขนสูงได้ถึง 50 เมตร ใบเดี่ยวเรียงตรงข้ามวงรีกว้าง กว้าง 6 – 50 เซนติเมตร ยาว 11 – 95 เซนติเมตร ดอกช่อขนาดใหญ่ ออกที่ปลายกิ่ง และชอกใบบริเวณปลายกิ่ง กลีบดอกสีขาวเชื่อมติดกันเป็นหลอดสั้นผลสด รูปค่อนข้างกลมมีขนละเอียดหนานุ่ม หุ้มเมล็ดด้วยกลีบเลี้ยงที่ขยายตัว เป็นไม้คุณภาพดีของประเทศและมีราคาแพงใช้ในงานก่อสร้างและงานเฟอร์นิเจอร์ได้เป็นอย่างดี ตำรายาไทยใช้แก่นขับปัสสาวะ แก้วมน้ำ แก้ไข้ เปลือกต้นเข้ายา คุมธาตุ แก่นและใบขับลมในลำไส้ รักษาเบาหวาน ปัสสาวะพิการ (อาการ ปัสสาวะปวด หรือ กระปริบกระปรอย หรือขุ่นข้นสีเหลืองเข้ม หรือมีเลือด) และไตพิการ ยาพื้นบ้านใช้แก่นผสมกับรกทองพันชั่ง หัวข้าวเย็นเหนือ หัวข้าวเย็นใต้ ต้นกำแพงเจ็ดชั้น ต้นหัวร้อยรู และหญ้าชันกาดทั้งต้น ต้มน้ำดื่ม แก้วเบาหวานพบว่าน้ำสกัดใบ ลดระดับน้ำตาลในเลือดได้ ออกฤทธิ์เร็วและหมดฤทธิ์เร็ว

วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดอุตรดิตถ์

วิสัยทัศน์ :

“ เมืองแห่งคุณภาพชีวิต ผลผลิตปลอดภัย
สืบสานวัฒนธรรมไทย ก้าวไกลสัมพันธ์เพื่อนบ้านยั่งยืน ”

เป้าประสงค์ :

1. ประชาชนและชุมชนมีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง การปกครองอย่างมีคุณภาพ

2. ผลผลิตด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้า ผลิตภัณฑ์ OTOP มีคุณภาพ ปลอดภัย และมีระบบการตลาดที่ดี
3. เป็นดินแดนแห่งความสงบสุข มีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม มีจริยธรรม และเป็นเมืองน่าอยู่
4. มีการพัฒนาที่ยั่งยืน อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ และพลังงานที่เพียงพอ
5. จุดผ่านแดนถาวรภูคู้ มีศักยภาพการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์อันดี ทั้งภายในและระหว่างประเทศสูงขึ้น

พันธกิจ :

1. พัฒนาให้เป็นเมืองน่าอยู่ เด็ก มีความรู้ คู่คุณธรรม มีวินัย มีศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่งดงาม และมีการสืบสานต่อไป มีความมั่นคงและยั่งยืนในการดำรงชีวิต
2. ส่งเสริม พัฒนา ผลผลิตด้านการเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้า OTOP ให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพปลอดภัย และมีระบบการตลาดที่ดี
3. ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและความสมัครสมานสามัคคีของประชาชน
4. พัฒนา อนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แหล่งน้ำ และพลังงาน
5. ส่งเสริมพัฒนาจุดผ่านแดนถาวรภูคู้ และการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์ ทั้งภายใน และระหว่างประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ :

1. เสริมสร้างบ้านเมืองให้น่าอยู่ ชุมชนและครอบครัวเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี

กลยุทธ์ :-

- 1.1 พัฒนาและปรับปรุง โครงข่ายคมนาคมผังเมืองทุกระดับ ระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานให้ทั่วถึงและเชื่อมโยงกับจังหวัดและประเทศอื่น และรองรับการพัฒนาาระบบขนส่งทางรางของรัฐบาล
- 1.2 เพิ่มศักยภาพบุคลากรและระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ให้สะอาด โปร่งใสตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน
- 1.3 พัฒนาศูนย์บริการประชาชนบนพื้นฐานความเสมอภาค และเท่าเทียมโดยการสร้างโอกาสยกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพและการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทุกสถาบันการศึกษาตลอดจนเปิดโอกาสในการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและเข้าถึงแหล่งข้อมูลสารสนเทศได้อย่างกว้างขวาง ถูกต้อง เป็นธรรม และรวดเร็ว
- 1.4 พัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีทุกเพศ ทุกวัย ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานให้มีงานทำ มีหลักประกันที่มั่นคงในชีวิต ส่งเสริมบริการสาธารณสุข สุขอนามัย สร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม และส่งเสริมการศึกษา
- 1.5 เสริมสร้างสถาบันครอบครัวและชุมชนให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง ปลอดภัยเสถียร มีความมั่นคง และปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

1.6 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในการร่วมกันพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง การสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคี และความมั่นคงภายในและชายแดน การบริหาร วิกฤติการณ์ด้านสาธารณสุข และภัยพิบัติต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. พัฒนาภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพปลอดภัยได้มาตรฐาน และมีการบริหารจัดการด้านการตลาดที่มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ :-

2.1 ส่งเสริม พัฒนาระบบการผลิต ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การแปรรูปสินค้า เพื่อเพิ่มมูลค่าโดยมุ่งพัฒนาผลผลิตที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ และปลอดภัยต่อผู้บริโภค

2.2 ส่งเสริมพัฒนาการปลูกพืช ด้วยระบบโซนนิ่งภาคการเกษตรการพัฒนาปศุสัตว์ และประมงที่สอดคล้องกับการตลาด โดยส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต เพิ่มรายได้ในภาคการเกษตร

2.3 เสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการให้กับภาคเกษตร สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการ ตลอดจนการส่งเสริมกลุ่ม OTOP กลุ่มธุรกิจ ผู้ประกอบการ SMEs ให้มีความเข้มแข็ง

2.4 ส่งเสริมการศึกษาการวิจัย การสร้างนวัตกรรม และการบริหารจัดการตลาดสินค้าเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการแปรรูป และผลิตภัณฑ์ OTOP ให้มีคุณภาพ และปลอดภัย ตรงความต้องการของตลาดและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยว

3. พัฒนาทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ :-

3.1 ทำนุบำรุง รักษา และสืบทอด ศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น โดยการเชื่อมโยงกับการพัฒนาทางสังคมการท่องเที่ยว และเศรษฐกิจให้เป็นเมือง ๓ วัฒนธรรมที่มีเสน่ห์ยิ่งขึ้น

3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย เพื่อใช้ในการผลิตสินค้า บริการ การประกอบอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการมีรายได้

3.3 ส่งเสริมเชื่อมโยงเส้นทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวกับเพื่อนบ้าน ทั้งภายในและต่างประเทศ

3.4 พัฒนาการท่องเที่ยวทุกด้าน ทุกพื้นที่ โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์ และศักยภาพสูง

4. อนุรักษ์ ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและแหล่งน้ำ และส่งเสริมพัฒนาพลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ :-

4.1 การสร้างสมดุลการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมกับการอนุรักษ์ พัฒนา ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันตลิ่งพังทลาย การพัฒนาแหล่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการเป็นระบบและคุ้มค่า และสนับสนุนขยายผลโครงการตามแนวพระราชดำริ

4.2 กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และดำเนินการจัดกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ของประชาชน ให้เพียงพอแก่การอยู่อาศัยและการเกษตรกรรม โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น อย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วม

4.3 ส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของเมืองและท้องถิ่นภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

4.4 ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนควบคุมและกำจัด ภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิการและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

4.5 ส่งเสริม สนับสนุน การอนุรักษ์พลังงานและการบริหารจัดการด้านพลังงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งในภาครัฐและเอกชนอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน

5. เพิ่มศักยภาพ การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน

กลยุทธ์ :-

5.1 พัฒนาจุดผ่านแดนถาวรฤดู ในทุกด้านเพื่อให้เป็นประตูสู่ประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่นๆ ที่สำคัญของประเทศไทย เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

5.2 พัฒนาสัมพันธ์ไมตรีและความร่วมมือกับจังหวัดทั้งภายในและระหว่างประเทศ และพัฒนาการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอันดีระหว่างกันอย่างยั่งยืน

5.3 พัฒนาความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ พัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจชายแดน และระบบ Logistics ให้เอื้อประโยชน์ต่อการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับการค้าและรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

5.4 พัฒนาสินค้าและบริการ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค คู่ค้า นักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป

5.5 สนับสนุนให้มีการปรับปรุง พัฒนา การท่องเที่ยวทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของจังหวัดอุดรดิตถ์

1. ระบบการเชื่อมโยงโครงสร้างเครือข่ายระหว่าง POC (ศูนย์ปฏิบัติการจังหวัดอุดรดิตถ์) กับ PMOC, MOC, DOC และอื่นๆ ตลอดจนระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ GIS

ในการเชื่อมโยงเครือข่ายของจังหวัดระหว่าง POC (ศูนย์ปฏิบัติการจังหวัดอุดรดิตถ์) กับ PMOC, MOC, DOC และ POC อื่น ๆ นั้น จังหวัดอุดรดิตถ์ได้ดำเนินการจัดทำการศึกษาเชื่อมต่อไว้แล้ว จำนวน 3 ช่องทางด้วยกัน เพื่อเป็นการบริการประชาชน และหน่วยงานราชการต่าง ๆ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ช่องทางที่ 1 ช่องทางที่ใช้ระบบ Internet ของจังหวัด โดยใช้เครือข่ายของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (ความเร็วภายในประเทศ 200 Mbps นอกประเทศ 20 Mbps) (Website ของจังหวัดคือ <http://www.uttaradit.go.th> และ <http://www.utdpoc.go.th>) สำหรับใช้ในการติดต่อกับส่วนราชการต่าง ๆ และบริการประชาชน โดยเป็นลักษณะของข้อมูลเปิดทั้งหมด ส่วนข้อมูลสำหรับผู้บริหารจะมีระบบรักษาความปลอดภัยโดยมี user และ password ในการเข้าใช้ข้อมูล และมีการปรับปรุง (Update) ให้ทันสมัยตลอดเวลา เพื่อประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของจังหวัด เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนได้มีโอกาสรับรู้ข่าวสารข้อมูล ตลอดจนแก้ปัญหา ข้อขัดข้องความต้องการให้แก่ ทางราชการตลอดจนเป็นศูนย์กลาง Website ของทุกส่วนราชการไปยัง PMOC, MOC, DOC

ช่องทางที่ 2 ช่องทางที่ใช้ระบบ Internet ของจังหวัด โดยใช้เครือข่ายกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (MICT) หรือเครือข่ายสื่อสารข้อมูลภาครัฐ (GIN) มีโครงข่ายสำรอง (Back-up link) ทั้งระบบ จาก PMOC/MOC/DOC/POC ผ่านเครือข่าย GIN จะเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงหน่วยงานภายในของภาครัฐเข้าด้วยกันโดยมีลักษณะเป็น Government Intranet เชื่อมโยงสำนักนายกรัฐมนตรี หน่วยงานระดับกระทรวง และหน่วยงานระดับกรม ซึ่งรองรับการเชื่อมโยงไปถึงระดับต่ำกว่ากรมได้ ในระยะต่อไป

ช่องทางที่ 3 ช่องทางใช้ระบบเชื่อมโยงสื่อสารแบบไร้สาย (Wireless LAN) บริเวณศาลากลางจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อใช้ในการติดต่อกับหน่วยงานราชการในพื้นที่ และในส่วนของมหาดไทยรวมทั้งเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วไปสำหรับการดำเนินงานด้าน GIS นั้น จังหวัด ได้ดำเนินการติดตั้งไว้ที่เครือข่ายแม่ Server ของจังหวัด ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำฐานข้อมูลของ POC ไปใช้ได้ โดยสามารถติดต่อรายละเอียดได้ที่กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดอุดรดิตถ์

2. จังหวัดอุดรดิตถ์ได้ระบบฐานข้อมูล (Database) อิเล็กทรอนิกส์ของศูนย์ปฏิบัติการจังหวัด (POC) โดยครอบคลุมข้อมูล 45 ฐานข้อมูล และ 32 ตัวชี้วัด (ตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ประกอบด้วยข้อมูลย้อนหลังอย่างน้อย 3 ปี รวมถึงข้อมูลล่าสุดของปีปัจจุบัน ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงประชาชนผู้สนใจทั่วไปสามารถเรียกดูข้อมูลได้จาก ข้อมูลของศูนย์ปฏิบัติการจังหวัด (www.utdpoc.go.th) หรือ ที่เว็บไซต์ของจังหวัดอุดรดิตถ์ ชื่อ www.uttaradit.go.th

3. จังหวัดได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศของจังหวัด เพื่อช่วยในการบริหารงานของเจ้าหน้าที่ภาครัฐของจังหวัด และเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในภาคเอกชน ร้านค้า ของจังหวัด รวมทั้งได้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศ ช่วยในการทำงานให้รวดเร็ว ลดพลังงาน คือระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (E-Document) ระบบร้องเรียนร้องทุกข์ (ศูนย์ดำรงธรรม) ระบบสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งมีการพัฒนาบุคลากรด้านสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

1. สภาพทั่วไปของจังหวัดอุดรดิตถ์ (ข้อมูลพื้นฐาน)

1.1 ความเป็นมาของจังหวัดอุดรดิตถ์

สมัยก่อนการเดินทางและการขนส่งสินค้าเพื่อขึ้นมาค้าขายทางตอนเหนือ ใช้การเดินทางทางน้ำ และแม่น้ำที่สามารถให้เรือสินค้า ประเภทเรือสำเภาบรรทุกสินค้าขึ้นลงได้สะดวกมีเพียง แม่น้ำน่าน โดยเดินทางจากกรุงเทพมหานคร และกรุงศรีอยุธยา ขึ้นมาจนถึงตำบลบางโพท่าอิฐ (ท่าอิฐ) จังหวัดอุดรดิตถ์ เพราะเหนือแม่น้ำขึ้นไปมีสภาพตื้นเขิน และมีเกาะแก่งมาก ฉะนั้น ตำบลบางโพท่าอิฐ (ท่าอิฐ) จึงเป็นย่านการค้าที่สำคัญในสมัยก่อน เป็นที่รวมสินค้านานาชนิดที่พ่อค้าจากทางใต้ และพ่อค้าทางเหนือก็นำสินค้ามาจำหน่ายและแลกเปลี่ยนกัน

ในปี 2430 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) มีพระราชดำริเห็นว่า ตำบลนี้คงจะเจริญต่อไปภายหน้า จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเป็นเมืองขึ้น เรียกว่า เมืองอุดรดิตถ์ (หมายความถึงเมืองท่าทางเหนือ) แต่ยังทรงโปรดให้เป็นเมืองขึ้นกับเมืองพิชัย ต่อมาในปี 2442 ให้ย้ายศาลากลางจากเมืองพิชัยไปตั้งที่เมืองอุดรดิตถ์

1.2 ลักษณะทางกายภาพ

1.2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

- ทิศเหนือ ติดกับ จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน
- ทิศใต้ ติดกับ จังหวัดพิษณุโลก
- ทิศตะวันออก ติดกับ จังหวัดพิษณุโลก และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเขตชายแดนยาวประมาณ 135 กิโลเมตร
- ทิศตะวันตก ติดกับ จังหวัดสุโขทัย

จุดผ่านแดน มีชายแดนติดต่อลาว 135 กม. มีการค้าชายแดน ณ จุดผ่านแดนถาวรภูตู๋ ซึ่งได้รับยกฐานะเป็นจุดผ่านแดนถาวร เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2556 โดยเปิดให้บริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 09.00 – 20.00 น. และมีจุดผ่อนปรนทางการค้าอื่น ๆ อีก เช่น ช่วงห้วยต่าง และช่องมหาราช มูลค่าการค้าชายแดนกว่า 200 ล้านบาทต่อปี ขณะนี้อยู่ระหว่างการพัฒนาบริเวณจุดผ่านแดนถาวรภูตู๋ให้มีความ

พร้อมยิ่งขึ้นในการให้บริการกับผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และมีเส้นทางเชื่อมโยงกับจังหวัดต่าง ๆ และประเทศเพื่อนบ้านได้โดยสะดวก ดังนี้

ระยะทาง

(491 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → กรุงเทพฯ = 491 ก.ม.
(230 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → เชียงใหม่ = 230 ก.ม.
	อุตรดิตถ์ → ภูคู้ = 162 ก.ม.
(162 ก.ม.) (188 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ภูคู้ → ไชยะบุรี = 350 ก.ม.
(162 ก.ม.) (308 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ภูคู้ → หลวงพระบาง = 470 ก.ม.
(162 ก.ม.) (258 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ภูคู้ → เวียงจันทน์ = 420 ก.ม.
(179 ก.ม.) (80 ก.ม.) (8 ก.ม.)	อุตรดิตถ์ → ตาก → แม่สอด → เมียวดี = 267 ก.ม.

จังหวัดอุตรดิตถ์ มีพรมแดนติดต่อกับ สปป.ลาว โดยประมาณ 135 กิโลเมตร ในพื้นที่อำเภอ บ้านโคก ประมาณ 115 กิโลเมตร และอำเภอน้ำปาด ประมาณ 20 กิโลเมตร มีช่องทางค้าขายตามแนว ชายแดน 15 ช่องทาง เป็นช่องทางที่รถยนต์ผ่านเข้าออกได้ 6 ช่องทาง อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านโคก โดย ประกาศเป็นจุดค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้า จำนวน 4 แห่ง คือ

จุดผ่านแดนถาวร จำนวน 1 แห่ง คือ

ช่องภูคู้ หมู่ที่ 2 ตำบลม่วงเจ็ดต้น อำเภอบ้านโคก เปิดค้าขายทุกวัน ตั้งแต่เวลา 06.00 – 20.00 น. อยู่ตรงข้ามกับเมืองปากลาย แขวงไชยบุรี ซึ่งมีประชากร ประมาณ 60,000 คน อยู่ห่างจาก ช่องภูคู้ ระยะทาง 33 กิโลเมตร

จุดผ่อนปรน จำนวน 1 แห่ง คือ

ช่องห้วยต่าง หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านโคก อำเภอบ้านโคก เปิดค้าขายสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันพุธ อยู่ตรงข้ามกับเมืองบ่อแตน แขวงไชยบุรี ซึ่งมีประชากรประมาณ 17,500 คน

ช่องประเพณี จำนวน 2 แห่ง คือ

ช่องบ่อเปี้ย (ช่องมหาราช) บ้านบ่อเปี้ย หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อเปี้ย อำเภอบ้านโคก ติดต่อกับชาย กับเมืองทุ่งมีชัย แขวงไชยบุรี สปป.ลาว ระยะทาง 14 กิโลเมตร (เมืองปากลาย 45 กิโลเมตร) เปิดทำการ ค้าขายสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันอาทิตย์ มีประชากร 8,665 คน

ช่องห้วยพร้าว หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยมุ่น อำเภอน้ำปาด ติดต่อกับชายกับบ้านหนองป่าจิต เมืองบ่อ แตน แขวงไชยบุรี สปป.ลาว เปิดทำการสัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันอาทิตย์ มีประชากร 17,500 คน

1.2.2 ลักษณะภูมิประเทศ แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

ที่ราบลุ่มแม่น้ำน่าน บริเวณสองฝั่งของแม่น้ำน่าน และลำน้ำสาขาที่ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำ น่านสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม อยู่ในเขต อำเภอดรอน พิษณุ และบางส่วนของ อำเภอเมือง อุตรดิตถ์ ลับแล และอำเภอลองแสนขัน (ประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด)

ที่ราบระหว่างหุบเขาและเชิงเขา บริเวณที่อยู่ต่อเนื่องจากบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำทางด้านเหนือและด้านตะวันออกของจังหวัด ประกอบด้วยที่ราบแคบ ๆ ระหว่างหุบเขาตามแนวคลอง ตรอน แม่น้ำปาด คลองแม่พ่อง ห้วยน้ำไคร้ และลำธารสายต่าง ๆ สลับกับภูมิประเทศเป็นเขาในเขตอำเภอเมือง อุดรดิตต์ ลับแล น้ำปาด ฟากท่า ท่าปลาและอำเภอบ้านโคก (ประมาณ 20% ของพื้นที่ทั้งหมด)

เขตภูเขาและที่สูง อยู่ในบริเวณทางด้านเหนือ และทางตะวันออกของจังหวัด โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองอุดรดิตต์ อำเภอลับแล น้ำปาด ฟากท่า ท่าปลา และอำเภอบ้านโคก (ประมาณ 60% ของพื้นที่ทั้งหมด)

1.2.3 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดอุดรดิตต์ได้รับอิทธิพลจากกระแสลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และตะวันตกเฉียงใต้ มีความชื้นและความร้อนสูง ในฤดูร้อนอากาศจะร้อนจัด อุณหภูมิเฉลี่ย 35 องศาเซลเซียสในฤดูกลาง อากาศเย็นสบายและในฤดูฝนมีฝนตกชุก ปริมาณน้ำฝนของจังหวัดอุดรดิตต์อยู่ช่วง 957.3 มิลลิเมตร ถึง 1,695.9 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตกประมาณ 99 วัน

1.3 ข้อมูลการปกครอง/ประชากร

1.3.1 ข้อมูลการปกครอง

จังหวัดอุดรดิตต์แบ่งพื้นที่เพื่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็น 9 อำเภอ 67 ตำบล 613 หมู่บ้าน โดยมีอำเภอ 9 อำเภอ ดังนี้ อำเภอเมืองอุดรดิตต์ พิชัย ตรอน ลับแล ท่าปลา น้ำปาด ฟากท่า บ้านโคก และทองแสนขัน

การแบ่งเขตการบริหารราชการ 3 ระดับ คือ

1. ส่วนราชการบริหารส่วนกลาง ที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค จำนวน 60 หน่วยงาน
2. ส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค จำนวน 34 หน่วยงาน
3. ส่วนราชการบริหารส่วนท้องถิ่น 80 แห่ง ประกอบด้วย
  - 3.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง
  - 3.2 เทศบาลเมือง จำนวน 1 แห่ง
  - 3.3 เทศบาลตำบล จำนวน 25 แห่ง
  - 3.4 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 53 แห่ง

การแบ่งเขตการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์

อำเภอ	พื้นที่ ตร.กม.	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล เมือง/ตำบล	อบต.	ระยะทางห่าง จากจังหวัด
เมืองอุดรดิตถ์(รวม ทม./ทต.)	756.48	17	158	11	7	-
ตรอน	314.50	5	47	2	5	25 กม.
ท่าปลา	1,681.45	8	85	3	6	40 กม.
น้ำปาด	1,448.71	6	49	1	7	72 กม.
ฟากท่า	632.67	4	31	1	4	115 กม.
บ้านโคก	1,055.91	4	31	1	3	160 กม.
พิชัย	736.68	11	98	2	11	50 กม.
ลับแล	448.77	8	65	4	6	8 กม.
ทองแสนขัน	754.44	4	49	1	4	42 กม.
รวม	7,838.61	67	613	25	53	

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์ เมษายน 2558

1.3.2 ประชากร

จำนวนประชากรของจังหวัดทั้งสิ้น 459,917 คน แยกเป็นชาย 226,024 คน หญิง 233,893 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 58.82 คน/1 ตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุด คือ อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ โดยมีความหนาแน่น 199.40 คน/1 ตร.กม. และอำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอบ้านโคก 13.66 คน/1 ตร.กม.

ตารางแสดงรายละเอียดประชากร และครัวเรือน ของจังหวัดอุดรดิตถ์

พื้นที่	จำนวน หลังคาเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
เมืองอุดรดิตถ์	56,652	72,998	77,383	150,381
ตรอน	11,217	16,874	17,768	34,642
ท่าปลา	13,787	22,063	21,968	44,031
น้ำปาด	12,733	18,547	18,356	36,903
ฟากท่า	5,193	7,291	7,401	14,692
บ้านโคก	5,941	7,349	7,076	14,425
พิชัย	25,453	37,519	39,417	76,936
ลับแล	21,231	27,180	28,306	55,486
ทองแสนขัน	10,723	16,203	16,218	32,421
รวม	162,930	226,024	233,893	459,917

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดอุดรดิตถ์ พฤษภาคม พ.ศ. 2558

1.4 โครงสร้างพื้นฐาน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 เมษายน 2558)

1.4.1 ไฟฟ้า

จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าของจังหวัดอุดรดิตถ์ในปี พ.ศ. 2550 มีจำนวน 129,039 ราย เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2549 จำนวน 2,969 ราย และมีการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าเพิ่มขึ้น 31,928 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง อำเภอเมืองอุดรดิตถ์มีผู้ใช้ไฟฟ้ามากที่สุด รองลงมาคือ อำเภอพิชัย อำเภอปากท่า และอำเภอลับแล ตามลำดับ อำเภอที่มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าน้อยที่สุดคือ อำเภอปากท่า

1.4.2 ประปา

ข้อมูลของการประปาส่วนภูมิภาค จังหวัดอุดรดิตถ์มีการใช้น้ำประปามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2556 เป็น 2,958 ราย จาก 2,835 ราย ในปี พ.ศ. 2554 และมีปริมาณน้ำผลิตลดลงจาก 64,665 ลบ.ม. ในปี พ.ศ. 2554 เป็น 53,939 ลบ.ม. ในปี พ.ศ. 2556

1.4.3 การคมนาคม

การคมนาคมทางบก จังหวัดอุดรดิตถ์มีโครงข่ายถนนที่สามารถติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้อย่างสะดวกทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ มีทางหลวงแผ่นดิน 2 สาย (สายหมายเลข 11 และสายหมายเลข 102) ทางหลวงจังหวัด 30 สาย โดยเมื่อพิจารณาเส้นทางรถโดยสารประจำทางระหว่างชุมชนต่าง ๆ ภายในจังหวัดกับจังหวัดอื่น ๆ มีจำนวนรวมกว่า 50 สาย ประกอบด้วย เส้นทางเดินรถในชุมชนเมืองอุดรดิตถ์ เส้นทางเดินรถระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ผ่านจังหวัดอุดรดิตถ์ และเส้นทางเดินรถภายในจังหวัด ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเส้นทางระหว่างเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ กับอำเภอ ตำบล หมู่บ้านในเขตจังหวัด ชุมชนที่มีรถโดยสารประจำทางผ่านมากที่สุด คือ เทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ รองมาคือ เทศบาลตำบลในเมือง เทศบาลตำบลวังกะพือ เทศบาลตำบลทุ่งยั้ง เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ และเทศบาลตำบลหัวดง โดยมีเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์เป็นศูนย์กลางการคมนาคมระหว่างภาคเหนือและการคมนาคมภายในจังหวัด เป็นจุดที่มีการหยุดพักของรถโดยสารระหว่างทางจำนวนมาก

ทางรถไฟ มีเส้นทางรถไฟสายเหนือจากกรุงเทพมหานครถึงจังหวัดเชียงใหม่ผ่านเมืองอุดรดิตถ์ และมีเส้นทางแยกจากสถานีบ้านดารา ในเขตอำเภอพิชัย ไปยังสถานีสุวรรณโลก อำเภอสุวรรณโลก จังหวัดสุโขทัย ในเขตจังหวัดอุดรดิตถ์มีเส้นทางรถไฟผ่าน 3 อำเภอ คือ พิชัย ทรอน และเมืองอุดรดิตถ์ มีสถานีรถไฟ รวม 12 สถานี สถานีที่สำคัญมากที่สุด 2 สถานี คือ สถานีศิลาอาสน์ และสถานีอุดรดิตถ์ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จัดเป็นสถานีรถไฟที่สำคัญของเส้นทางเดินรถสายเหนือ เพราะเป็นจุดขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ และผู้โดยสารจำนวนมาก รวมทั้งเป็นจุดเติมน้ำมัน เชื้อเพลิง และสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

1.5 ลักษณะทางสังคม (ข้อมูลปัจจุบัน)

1.5.1 การศึกษา

จังหวัดอุดรดิตถ์มีสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 354 แห่ง มีครู/อาจารย์ 5,813 คน นักเรียน นิสิต นักศึกษา 113,478 คน ซึ่งอัตราส่วน ครู/อาจารย์ ต่อนักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็น 1 : 19 โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระบบ ดังนี้

1) การศึกษาในระบบโรงเรียน มีสถานศึกษา 345 แห่ง ครู/อาจารย์ 5,687 คน นักเรียน นิสิต นักศึกษา 93,219 คิดเป็นอัตราส่วน ครู/อาจารย์ ต่อ นักเรียน 1:17

2) การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีสถานศึกษา 9 แห่ง มีครูอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 126 คน มีนักศึกษา 20,259 คน จำแนกเป็นสายสามัญ ระดับประถมศึกษา – มัธยมศึกษา ตอนปลาย จำนวน 9,354 คน สายอาชีพ จำนวน 10,905 คน

1.5.2 จำนวนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงาน

อำเภอ	แรงงานต่างด้าวมาตรา 9			แรงงานต่างด้าวมาตรา 13		รวม
	ทั่วไป	มีถิ่นที่อยู่	ผ่านการพิสูจน์สัญชาติ/MOU	พื้นที่สูง/ไม่มีสถานะทางทะเบียน	แรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ ตามมติ ครม. 3 มี.ค. 58	
1. เมือง	40	0	339	20	240	639
2. ลับแล	3	0	28	5	52	88
3. ตรอน	1	0	3	3	23	30
4. พิชัย	2	0	22	1	85	110
5. ท่าปลา	3	2	7	3	26	41
6. พากทำ	0	0	0	0	11	11
7. น้ำปาด	0	0	2	2	7	11
8. ทองแสนขัน	2	1	34	0	28	65
9. บ้านโคก	1	0	2	0	2	5
รวม	52	3	437	34	474	1,000

ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2558

1.5.3 จำนวนผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพ

ผู้สูงอายุของจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่รับเบี้ยยังชีพรายเดือน มีจำนวน 70,145 คน เป็นเงินงบประมาณทั้งสิ้น 43,964,200 บาท (สี่สิบล้านเก้าแสนหกหมื่นสี่พันสองร้อยบาทถ้วน) ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายและความต้องการจากพื้นที่ จังหวัดได้รับแจ้งการจัดสรรและการโอนเงินงบประมาณฯ จากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ กระชั้นชิดมาก ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องยืมเงินสะสมตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการรับเงิน – การเบิกจ่ายเงินฯ การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และตรวจเงิน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 ข้อ 88 วรรคสอง เพื่อนำไปเบิกจ่ายให้แก่ผู้สูงอายุผู้มีสิทธิตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ซึ่งกำหนดให้จ่ายภายในวันที่ 10 ของทุกเดือน

1.5.4 ศาสนา จำนวนผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ

ประชากรของจังหวัดอุตรดิตถ์ นับถือศาสนา พุทธ ประมาณร้อยละ 99.66 ศาสนาคริสต์ และอิสลาม ประมาณร้อยละ 0.34

- วัด จำนวน 300 แห่ง (พระอารามหลวง 2 แห่ง)
- ที่พักสงฆ์ 79 แห่ง
- โบสถ์คริสต์ 14 แห่ง
- พระภิกษุ 1,965 รูป/สามเณร 414 รูป

1.6 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.6.1 ดิน ลักษณะดิน

1. ดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำและเสื่อมโทรม ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำประมาณ 1,481,829.1 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 22.24 ของพื้นที่ดินที่มีปัญหาทั้งหมด พื้นที่ที่มีปัญหาดินมีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำและเสื่อมโทรม ได้แก่ อำเภอน้ำป่า อำเภอน้ำปาด อำเภอปากท่า และอำเภอบ้านโคก เนื่องจากมีการใช้ประโยชน์พื้นที่ดินเป็นระยะเวลายาวนาน โดยขาดการปรับปรุงดิน ประกอบกับพื้นที่ส่วนใหญ่มีความลาดชันสูงทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินอย่างกว้างขวาง ความอุดมสมบูรณ์ และดินจึงเสื่อมโทรมลงเรื่อย ๆ

2. ดินตื้น และลูกรังปะปนในเนื้อดิน มีพื้นที่ประมาณ 746,622.1 ไร่ หรือ ร้อยละ 11.21 พื้นที่ที่มีปัญหาดินตื้น และลูกรังปะปนในเนื้อดิน ได้แก่ อำเภอน้ำป่า อำเภอน้ำปาด และอำเภอปากท่า

3. ดินมีการชะล้างพังทลาย เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากเนื่องจากภูมิประเทศส่วนใหญ่ของจังหวัดอุตรดิตถ์ ประกอบด้วย พื้นที่ดอน และพื้นที่สูง มีประมาณ 3,803,887 ไร่ หรือร้อยละ 57.10 พื้นที่ที่มีปัญหาการชะล้างพังทลาย ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอลับแล อำเภอน้ำป่า อำเภอน้ำปาด และอำเภอบ้านโคก จากสภาพภูมิประเทศที่มีความลาดชันสูงประกอบกับปริมาณฝนชุกในแต่ละปี และมีการใช้ทรัพยากรดินและป่าไม้ที่ไม่ถูกต้องและเหมาะสม ล้วนแต่ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดินอย่างกว้างขวาง และรุนแรง

4. ดินมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย นอกจาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำแล้ว ความสามารถในการอุ้มน้ำก็ต่ำด้วย จึงดูดซับน้ำได้น้อยทำให้พืช ที่ปลูกมักขาดน้ำได้ง่าย โดยเฉพาะในระยะที่ฝนทิ้งช่วง จังหวัดอุตรดิตถ์มีปัญหาดินมีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนทรายประมาณ 629,670 ไร่ หรือร้อยละ 9.45

1.6.2 ป่าไม้และสัตว์ป่า จำนวนพื้นที่ป่าไม้ (อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน ป่าสงวนฯ)

1) ป่าไม้ (เนื้อที่ป่าไม้ของจังหวัดอุตรดิตถ์)

ทรัพยากรป่าไม้จังหวัดอุตรดิตถ์ประกอบด้วยป่าไม้หลายชนิด มีชนิดป่าไม้ประกอบด้วยป่าเบญจพรรณ ซึ่งเป็นป่าผลัดใบพบที่ระดับความสูง 500 - 600 เมตร และป่าเต็งรัง ซึ่งเป็นป่าโปร่ง ทำให้ฝนตกตามฤดูกาล ปริมาณน้ำฝนอยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช ป่าดงดิบแล้ง ซึ่งมีไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่พบมาก คือ ไม้สัก พื้นที่ป่าจังหวัดอุตรดิตถ์มีปกคลุมอยู่ในทุกอำเภอ แต่พื้นที่ป่าไม้ที่พบมากคือ ในพื้นที่อำเภอน้ำป่า อำเภอน้ำปาด อำเภอปากท่า อำเภอบ้านโคก อำเภอน้ำป่า อำเภอลับแล อำเภอเมือง และอำเภอน้ำปาด ส่วนในเขตอำเภอตรอน และอำเภอพิชัย มีพื้นที่ป่าไม้อยู่ส่วนหนึ่งกระจายเป็นหย่อม ๆ

2) สัตว์ป่า

จังหวัดอุตรดิตถ์มีพื้นที่ที่ได้ประกาศเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จำนวน 4 แห่ง ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะที่จะเป็นที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ป่า สำหรับสัตว์ป่าในพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์มีสัตว์ป่าสงวนที่สำคัญ คือ เสี่ยงผา ประเภทสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น กระต๊อ เสือโคร่ง เสือดาว เสือไฟ เก้ง กวาง หมูป่า วัวแดง ลิง หมี เป็นต้น ส่วนประเภทนก เช่น นกขุนทอง กาน้ำใหญ่ ไก่ฟ้า ไก่ป่า เหยี่ยว เป็นต้น ประเภทสัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ เต่าปูลู เต่าเหลือง เต่าเตี้ย ตะพาบน้ำ งูเหลือม งูจงอาง เป็นต้น

2.1) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเมียงและภูทอง

2.2) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่จรม

2.3) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา

2.4) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าน้ำป่าด

จากสถานการณ์ทรัพยากรสัตว์ป่าของจังหวัดอุดรดิตถ์ เนื่องจากสัตว์ป่าที่หายากดังกล่าว อยู่ในเขตป่าอนุรักษ์ ซึ่งถือว่าเป็นเขตพื้นที่ที่ได้รับการดูแลเป็นพิเศษจึงไม่มีปัญหา ประกอบกับทางกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชได้สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนโดยรอบพื้นที่ร่วมดูแลด้วยแล้ว

1.6.3 แหล่งน้ำ

แหล่งน้ำผิวดิน

- แม่น้ำสายหลัก ได้แก่ 1) แม่น้ำน่าน
- แม่น้ำสายรอง ได้แก่ 1) น้ำป่า 2) คลองตรอน
- คู/คลอง/ลำราง ได้แก่ คลองสิงห์ ห้วยน้ำส้ม คลองจระเข้ คลองแม่พร่อง คลองน้ำริด ห้วยปู่เจ้า ห้วยแม่เฉย ห้วยแม่พูล ห้วยแม่ชายเขา ห้วยแม่บก คลองโพน คลองป่าเผือก คลองละมุง คลองละวาน คลองน้ำไหล คลองพระฝาง คลองกะชี คลองกระพัว ห้วยแล้ง ห้วยสีเสียด ห้วยร่วมจิต ห้วยพังงา ห้วยสร้อย ห้วยน้ำลอก คลองเรียงงาม คลองยม คลองด่านแม่คำมัน คลองพระสวัสดิ์ คลองห้วยไผ่ ห้วยน้ำคอม

- ทะเลสาบ/อ่างเก็บน้ำ/บึง/หนองน้ำ ได้แก่ บึงทับกระดาน บึงทุ่งกะโล่ บึงพาด บึงมาย หนองบัวแดง อ่างเก็บน้ำห้วยน้ำชำ อ่างเก็บน้ำวังเดือนห้า อ่างเก็บน้ำห้วยขุดลาด อ่างเก็บน้ำวังเบน อ่างเก็บน้ำห้วยป่าคาย อ่างเก็บน้ำห้วยหมาใน หนองบ้าน เชื่อนสิริกิติ์ อ่างเก็บน้ำบ้านวังชมพู อ่างเก็บน้ำห้วยสีเสียด อ่างเก็บน้ำห้วยภูนก อ่างเก็บน้ำคลองตรอน อ่างเก็บน้ำห้วยเตื่อโหวก อ่างเก็บน้ำชาบอน หนองพระแล หนองนาเกลือ บึงกลุ่ม บึงเป็ก บึงซ้อ อ่างเก็บน้ำห้วยปู่เจ้า อ่างเก็บน้ำบ้านปางวัน

พื้นที่ชลประทาน และพื้นที่นอกเขตชลประทาน

- พื้นที่ชลประทาน 481,400 ไร่
- พื้นที่นอกเขตชลประทาน 4,417,720 ไร่

พื้นที่ชุ่มน้ำ (ไร่)

บึงกะโล่ หรือ บึงทุ่งกะโล่ เป็นแหล่งเก็บกักน้ำขนาดใหญ่เพื่อการเกษตรของจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นพื้นที่ ส.ป.ก. 4-01 ตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2520 มาตรา 26(1) ตั้งอยู่ในเขตตำบลป่าเซ่า ครอบคลุมบางส่วนถึงตำบลคิ่งตะเภา อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ ห่างจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 ประมาณ 2 กิโลเมตร มีเนื้อที่รวมประมาณ 7,500 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ มีพื้นที่เก็บกักน้ำถูกขุดลอก เพื่อใช้ในภาคการเกษตรและอุปโภคบริโภคอยู่ด้านทิศตะวันออก

2. ข้อมูลเศรษฐกิจ

2.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP)

2.1.1 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ตามราคาประจำปี จำแนกตามสาขาการผลิต รายได้ต่อหัว (Per Capital Gpp) และลำดับประเทศ

2.2 ด้านการเกษตร

2.2.1 ผลผลิตด้านเกษตร

- การเพาะปลูก

ลำดับ	ชนิดพืช	พื้นที่เพาะปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ (กก.)	มูลค่าการผลิต (ล้านบาท)
1	ข้าว	593,196	593,193	507,152.86	698	3,296.49
2	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	170,160	170,160	117,761.28	646	824.33
3	มันสำปะหลัง	26,549	26,549	80,045.24	3,015	184.10
4	ทุเรียน	40,886.50	28,375	23,971.77	844.82	3,595.77
5	สับปะรด	19,596	19,596	67,900	3,464.99	679

ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายและความต้องการจากพื้นที่ ต้นทุนการผลิตและค่าจ้างเครื่องจักรกลทางการเกษตรสูง

- การเลี้ยงสัตว์ (สัตว์เศรษฐกิจ 5 ลำดับแรก) 1. ไก่ไข่ 2. สุกร 3. ไก่เนื้อ 4. โคเนื้อ 5. กระบือ

- ไก่ไข่ ส่วนใหญ่เลี้ยงในระบบประกันราคากับบริษัทเอกชน มีเลี้ยงอิสระบางส่วน ความต้องการบริโภคไข่ไก่ของประชาชนภายในจังหวัดยังต้องการสูง ปริมาณไข่ไก่ยังไม่เพียงพอ บางช่วงเวลามีปริมาณไข่ไก่ล้นตลาด จำเป็นต้องระบายไปยังต่างจังหวัด ทิศทางการเลี้ยงไก่ไข่สำหรับผู้เลี้ยงอิสระ ยังมีความเสี่ยงทางด้านราคาอยู่เพราะต้นทุนการเลี้ยงไก่ไข่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านวัตถุดิบเป็นหลัก

- สุกร เป็นเกษตรกรรายย่อยเลี้ยงสุกร และเลี้ยงแบบระบบประกันราคากับบริษัทเอกชน ปริมาณการเลี้ยงขึ้นอยู่กับราคาสัตว์มีชีวิตและราคาอาหารสัตว์ในท้องตลาด ผู้เลี้ยงรายเก่าจะเพิ่มกำลังการผลิต เมื่อราคาในท้องตลาดสูงขึ้น ผู้บริโภคเนื้อสุกรภายในจังหวัด ยังมีความต้องการสูง ยังมีช่องทางในการขยายการผลิตได้มากขึ้น โดยต้องติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด ตลอดจนภาวะโรคระบาด ซึ่งมีผลต่อการเพิ่มหรือลดปริมาณการผลิต

- ไก่เนื้อ ส่วนใหญ่เลี้ยงอยู่ในระบบประกันราคากับบริษัทเอกชน มีเลี้ยงอิสระบางส่วน มีการเลี้ยงที่ได้มาตรฐานทางวิชาการ มีระบบควบคุมและป้องกันโรคที่ดี ราคาสัตว์มีชีวิตมีการเคลื่อนไหวไปตามกลไกราคาท้องตลาดและวัตถุดิบอาหารสัตว์ ความต้องการบริโภคเนื้อไก่ ภายในจังหวัดสูงตลอดเวลา จะมีชะงักบ้างเมื่อมีสถานการณ์ของการระบาดของโรค โดยหันไปบริโภคเนื้อสุกรหรือเนื้อปลาแทน

- โคเนื้อ-กระบือ ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย การเลี้ยงโค-กระบือยังมีทิศทางที่น่าส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงเพิ่มขึ้น เพราะผลผลิตยังไม่เพียงพอ อันเนื่องมาจากต้องใช้ระยะเวลานานในการผลิตลูกโค-ลูกกระบือ และเลี้ยงจนขายได้ใช้เวลานาน ราคาสัตว์ในท้องตลาดที่มีการซื้อขายกัน มีราคาสูง จึงใจให้เกษตรกรสนใจและหันมาเลี้ยงโคเพิ่มขึ้น ประกอบกับทางราชการมีการควบคุม ป้องกันโรคระบาดสัตว์อย่างเคร่งครัด เป็นผลดีต่อวงการปศุสัตว์

ปัญหาอุปสรรคในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายและความต้องการจากพื้นที่

1. การเลี้ยงสัตว์ใหญ่ เช่น โค – กระบือ ไม่ค่อยจะมีปัญหาทางด้านราคา ในปัจจุบันนี้ราคา สัตว์มีชีวิตสูงมากประกอบกับการเพิ่มปริมาณลูกสัตว์ต้องใช้เวลา นาน โอกาสล้มตลาตไม่มี จึงจูงใจให้ เกษตรกรหันมาเลี้ยงเพิ่มขึ้น และต้องการให้ภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนพันธุ์สัตว์หรือแหล่งบประมาณ มากขึ้น

2. การเลี้ยงสัตว์อื่น เช่น สุกร ไก่เนื้อ ไก่ไข่ เกษตรกรที่อยู่ในระบบประกันสัญญา กับ บริษัทเอกชน จึงไม่ค่อยมีปัญหาด้านราคาสัตว์มีชีวิต เป็นการสมัครใจยอมรับกติกา มีความเสี่ยงด้านราคา น้อยกว่าเกษตรกรรายย่อยนอกระบบอื่น ๆ ต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่อยู่ที่ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์มีราคาสูงใน แต่ละช่วงฤดูการผลิตและกลไกการตลาด ภาครัฐควรมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนสินค้าภาค เกษตรกรรมโดยเฉพาะอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร ไก่เนื้อ ซึ่งสร้างมูลค่าสูงและจูงใจเกษตรกรหัน มาเลี้ยงสัตว์เพิ่มมากขึ้น

2.2.2 การทำประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในเขตพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์

จำนวน (ราย)	จำนวน (บ่อ)	จำนวน (ไร่)	ผลผลิต (กิโลกรัม)
9,046	9,272	9,419,560	17,409,102.61

2.3 ด้านการค้าและอุตสาหกรรม

2.3.1 จำนวนทะเบียนนิติบุคคล จำแนกตามประเภทจดทะเบียน

ปี 2557 จำนวน 999 ราย ปี 2558 จำนวน 1,043 ราย

2.3.2 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม 5 ลำดับแรก (จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม 21 หมวด)

เงินทุนจดทะเบียน และอัตราการจ้างงาน

1) ขายปลีก-ส่งของผู้ใช้ส่วนบุคคลและในครัวเรือน	จำนวน 381 ราย
2) รับเหมาก่อสร้าง	จำนวน 343 ราย
3) การบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ให้เช่าและบริการทางธุรกิจ	จำนวน 90 ราย
4) การผลิต	จำนวน 89 ราย
5) การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	จำนวน 51 ราย

2.4 ด้านการท่องเที่ยว

2.4.1 จำนวนห้องพัก จำนวน 37 แห่ง มีจำนวน 1,142 ห้อง

2.4.2 จำนวนนักท่องเที่ยว (ไทย-ต่างประเทศ) จำนวน 82,284 คน

2.4.3 สถานที่ท่องเที่ยวแนะนำ 10 ลำดับแรก

อันดับ 1 อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก

อันดับ 2 พิพิธภัณฑ์เมืองลับแล

อันดับ 3 พิพิธภัณฑ์บ่อเหล็กน้ำพี้

อันดับ 4 พิพิธภัณฑ์บ้านเกิดพระยาพิชัยดาบหัก (อำเภอพิชัย)

อันดับ 5 เชื้อนสิริกิติ์

อันดับ 8 ส่วนสาธารณหนองพระแล

อันดับ 6 เมืองลับแล

อันดับ 9 อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว

อันดับ 7 วัดพระแท่นศิลาอาสน์

อันดับ 10 น้ำตกแม่พูล